

PERSBERICHT

Copyright: © KIK-IRPA, Brussels (Belgium)

De Sint-Jacobskerk, het Snijders&Rockoxhuis en de stad Antwerpen stellen voor:

Familieëunie in het Snijders&Rockoxhuis

**Adriaen en Catharina Rockox bezoeken met hun 13 kinderen hun kleinzoon Nicolaas
De Antwerpse Sint-Jacobskerk geeft het beroemde Van Hemessen-drieluik in langdurige bruikleen
aan het Snijders&Rockoxhuis**

Museum Snijders&Rockoxhuis
Keizerstraat 10
2000 Antwerpen

Met de steun van Onroerend Erfgoed Vlaanderen start de stad Antwerpen met de restauratie van de Sint-Jacobskerk. De uitvoering van de werken verloopt in twee grote fasen en neemt een tiental jaar in beslag. Half januari 2019 sluit de kerk het schip en de zijbeuken. Intussen blijven het transept, het koor en de kranskapellen wel open. Dat heeft tot gevolg dat een aantal belangrijke altaren en kunstwerken niet meer voor het publiek toegankelijk zijn, zoals *Het laatste oordeel* of de *Rockox-triptiek* van de hand van Jan van Hemessen (Hemiksem, ca. 1500 – 1556/57). Dit indrukwekkende drieluik zal voor ongeveer vijf jaar te gast zijn in het museum Snijders&Rockoxhuis.

Adriaen Rockox (1460-1540), kamerheer van Keizer Karel, en Catharina van Overhoff (1486-1549), verwant met de heren van Breda en de adellijke familie van Liere, hadden veel aanzien in Antwerpen. Ze woonden in de Keizerstraat waar ze diverse panden in bezit hadden. In 1515 verwierven ze in de Sint-Jacobskerk de Sint-Dymphnakapel, waar zij beiden na hun dood zouden worden bijgezet. Een twintigtal jaar later bestelden ze een drieluik bij Jan van Hemessen. Het middenpaneel stelt het *Laatste Oordeel* voor. De zijluiken tonen de echtgenoten Rockox - Van Overhoff met hun dertien kinderen. Catharina is rechts voorgesteld met haar tien dochters en Adriaen is links te zien, in het gezelschap van zijn drie zonen, onder wie Adriaen junior, de vader van onze voormalige burgervader Nicolaas.

Adriaen en Catharina hadden een neus voor kunst. Zij hebben nog net het einde van de middeleeuwen beleefd en de overgang naar de renaissance ervaren. De stad Antwerpen had zich ontpopt tot een van de belangrijkste handelscentra van West-Europa. Commercieel succes maakte

PERSBERICHT

van de stad een voedingsbodem voor veel kunstenaars, die vooral de renaissance wilden promoten. Jan van Hemessen, een gevestigde naam in de stad en sinds 1524 meester in het Sint-Lucasgilde, heeft reizen naar Italië ondernomen die zijn schildersproductie beïnvloedden. Van Hemessen was een waardige opvolger voor Quinten Massijs, de oprichter van de Antwerpse School, die in 1530 stierf.

De Rockox'en konden zich als rijke burgers een epitaafstuk permitteren. Waar beter dan in kerken, de openbare plaatsen bij uitstek, de culturele centra *avant la lettre*, konden deze patriciërs zich profileren? De keuze van een gerenommeerd kunstenaar was daarbij niet onbelangrijk. Adriaen en Catharina gaven Jan van Hemessen ca. 1535/36 de opdracht tot dit drieluik. De verlossing van de ziel en vergiffenis van de zonden waren dankbare returns voor de investering in een epitaafstuk.

Het Laatste oordeel is meermaals als onderwerp voor een epitaafstuk gekozen en wees de opdrachtgevers op hun plichten. Van Hemessen spreidde voor deze opdracht ook zijn kennis van de Italiaanse renaissance tentoon. Hij bracht het tafereel opmerkelijk in beeld en vooral de voorstelling van de naakten is duidelijk onder invloed van kunstenaars als Michelangelo en Rafaël.

Op de binnenzijde van de zijluiken wist hij als geen ander een familieportret te penselen. Links is Adriaen in beeld gebracht, 75 jaar, gekleed in zijn harnas. Hij is afgebeeld met zijn patroon Adriaan met diens attriboot, een aambeeld, in de hand. Het martelaarschap van de heilige Adriaan is in een weids landschap op de achtergrond uitgebeeld. Achter Adriaen poseren zijn drie zonen, Jan, Nicolaas en Adriaen junior, de vader van buitenburgemeester Nicolaas Rockox. De drie zonen hadden allen een verantwoordelijke functie in de stad. Jan was diverse malen *ouderman* in de Lakenhalle van Antwerpen, schepen, *peismaker* en weesmeester. Nicolaas had een graad in de rechten behaald en heeft het als stadsambtenaar tot schepen en negenmaal tot binnenburgemeester geschopt. Adriaen junior was edelman van Philippe de Lannoy, heer van Molembaix, ridder van het Gulden Vlies. Maar toen dit portret gemaakt werd was hij amper tien jaar oud. Hij is dan ook nog als jongen afgebeeld naast zijn twee volwassen broers.

Op het rechterluik knielt Catharina van Overhoff met haar tien dochters. Catharina zit in bidhouding aan een bidstoel waarover een Turks tapijt gedrapeerd is. Zij draagt een zwarte mantel en een stola van bont. Op het hoofd draagt ze een witte kap, nog in laatmiddeleeuwse traditie. Zij is op dat moment ongeveer vijftig jaar en heeft een karakteristiek uiterlijk, ze straalt moederlijke zorgen uit en is wat getekend door de tijd. Naast haar staat de heilige Catharina van Alexandrië, met nog net zichtbaar, een deel van haar marteltuig, het rad. Ook het leven van deze heilige is in het landschap op de achtergrond uitgebeeld. Achter Catharina zijn haar tien dochters in drie rijen na elkaar opgesteld. De jonge vrouwen zijn alle tien volgens de nieuwe renaissance mode gekleed: een sierlijk passement om de hals, een diepe horizontale decolleté, mouwen met splitten om op een subtiele manier toch te pronken met het sierlijke linnen. Vermoedelijk zijn ze ook volgens leeftijd opgesteld. Omdat de dochters fysiek sterk op elkaar lijken en er geen andere portretten voorhanden zijn, is het moeilijk vast te stellen wie wie is. Bovendien is er tussen de oudste en de vermoedelijk jongste dochter een leeftijdsverschil van bijna 25 jaar, wat niet blijkt uit de portretten. De gezichten van de dochters zijn minder doorleefd weergegeven dan dat van hun moeder. De oudste dochter, Barbara Rockox, staat wellicht op de eerste rij. Zij was getrouwd met Fernando Dassa, een Aragonese koopman die rijk werd met het monopolie op de verkoop van aluin. Ook de andere dochters waren met welvarende en invloedrijke mannen gehuwd. Eén dochter is in profiel afgebeeld. Gaat het hier om de jong gestorven Anna Rockox? Ze was amper 25 toen ze stierf en is wellicht *post mortem* geportretteerd. Van Hemessen heeft geen kruisje gebruikt om een eventueel overlijden in herinnering te brengen, maar hij heeft ze wel op een bijzondere manier tussen haar zussen in beeld gebracht. Ze krijgt van twee van haar zussen medelijdende blikken.

PERSBERICHT

Ook de achterkanten van de zijluiken zijn wervend en vernieuwend geschilderd. God de Vader, Christus met het kruis en de heiligen Petrus en Paulus maken het linkerdeel uit. Over de iconografie van de rechterkant is nog veel onduidelijkheid. Zijn de twee figuren Maria en Margareta? Of moeten we in de knielende vrouw de heilige Dymphna herkennen?

Dit drieluik, nog helemaal intact en niet uit elkaar gehaald, is bijzonder boeiend omdat er weinig van dergelijke portretten bewaard zijn uit de eerste helft van de 16e eeuw. Bovendien is het een schilderij van een bijzondere kwaliteit. Het heeft de Beeldenstorm overleefd maar ook de calvinistische wervelwind die in Antwerpen nog eens lelijk huishield in de kerken. Het drieluik komt nu voor een paar jaren naar het Snijders&Rockoxhuis. Fijn voor Catharina van Overhoff, ze kan daar haar ooms ontmoeten, de broers van haar moeder, die ook met hun portret, *De heren van Liere*, van een anonieme kunstenaar (privé-verzameling via het Centraal Museum in Utrecht) in het Snijders&Rockoxhuis langdurig zijn tentoongesteld.

PRAKTISCH

Vanaf 16 januari 2019 tot vermoedelijk 2024

Museum Snijders&Rockoxhuis, Keizerstraat 10 in 2000 Antwerpen

Tel. + 32 3 201 92 50

www.snijdersrockoxhuis.be / www.sintjacobantwerpen.be

Open: dinsdag tot zondag: van 10 tot 17 uur

Gesloten op maandag

Prijzen: € 8 / 6 / 0

Rondleidingen kunnen geboekt worden bij VISIT ANTWERPEN:

Booking Ticketing

Tel + 32 (0) 3 338 95 30

Via mail: tickets@visitantwerpen.be

Lezing in het kader van de zondagen van Snijders&Rockox:

Zondag 17 maart 2019:

Onder de toren van Sint-Jacob: *Lief en leed* en kunst gedeeld door Rockox en Rubens

Dr. Beatrijs Wolters van der Wey

Inschrijven: infosnijdersrockoxhuis@kbc.be

DOWNLOAD PERSDOSSIER EN BEELDEN IN HOGE RESOLUTIE:

www.snijdersrockoxhuis.be, rubriek pers

Om beelden te downloaden: Gebruikersnaam: pers Wachtwoord: rockox

VOOR MEER INFO:

Hildegard Van de Velde, Hildegard.vandevelde@kbc.be, Tel. + 32 (0)3 201 92 71

Beatrijs Wolters van der Wey, bwoltersvanderwey@gmail.com

www.snijdersrockoxhuis.be

www.sintjacobantwerpen.be

SNIJDERS
ROCKOX | HUIS

